

Ювілеї

Юрій Панасович Зозуля (до 85-річчя з дня народження)

23 грудня 2012 року відзначив своє 85-річчя і 62 роки наукової та лікувальної роботи всесвітньо відомий вчений-нейрохірург, громадський діяч, директор Державної установи «Інститут нейрохірургії ім.акад.А.П.Ромоданова НАМН України», Заслужений діяч науки і техніки України, академік НАН і НАМН України, двічі лауреат Державної премії професор Юрій Панасович Зозуля.

Народився Ю.П. Зозуля 23 грудня 1927 р. у м.Вінниця. Його батьки — тато Панас Софронівч Зозуля, інженер автодорожник, мама Зінаїда Олексіївна Павличенко, фармацевт. У 1945 р. Ю.П.Зозуля з золотою медаллю закінчує Вінницьку середню школу №16, у 1950 р. — з відзнакою Вінницький медичний інститут.

В 50-і роки у Києві створювався перший і сьогодні єдиний в Україні Інститут нейрохірургії. Його директор, професор Олександр Іванович Арутюнов набирає здібних випускників для нового закладу, до них потрапив і Юрій Зозуля. З 1950 р. Юрій Панасович долає шлях від клінічного ординатора, молодшого наукового співробітника (1952), старшого наукового співробітника (1953), керівника відділу нейроонкології (з 1956), головного лікаря (1955–1964), заступника директора з наукової роботи (1964–1993) до директора цього провідного в Україні нейрохірургічного закладу (з 1993), який сьогодні носить назву Державна установа «Інститут нейрохірургії ім. акад. А.П.Ромоданова НАМН України».

У 1954 р. Ю.П. Зозуля захищає кандидатську дисертацію «Клиническое и экспериментальное обоснование комбинированного лечения туберкулом задней черепной ямки», у 1966 р. — докторську дисертацію «Кровоснабжение опухолей полушарий головного мозга и наблюдаемые при них изменения мозгового кровообращения».

Ю.П.Зозуля належить до хірургів, майстерність рук яких дарована Природою, відшліфована кропіткою важкою працею, великим досвідом, нескінченними тренуваннями. Його операції найбільш технічно складні, вимагають особливого вміння, ретельно продуманого виконання і, як правило, збирають хірургічну аудиторію.

Основні напрямки наукових розробок Ю.П.Зозулі — це нейроонкологія, вивчення біомолекулярних та генетичних механізмів перебігу пухлин мозку, клінічна патофізіологія мозкового кровообігу, судинна нейрохірургія, проблеми нейротрансплантації, розробка методів мініінвазивних хірургічних втручань з приводу різних захворювань головного та спинного мозку.

Ю.П. Зозуля один з перших започаткував впровадження мікрохірургічної технології в нейрохірургію, що значно розширило можливості оперативних втручань у важкодоступних базальних відділах мозку та підвищило їх ефективність. Під керівництвом Ю.П. Зозулі опрацьовані методи хірургічного лікування менінгіом краніобазальної локалізації, невриноом черепних нервів, краніофарингіом, проведені дослідження та розроблені методи ревазуляризації при ішемічному інсульті.

Коло наукових інтересів Юрія Панасовича широче

і багатогранне, проте, особливе місце в наукових розробках посідають проблеми судинної нейрохірургії, що відображене у монографіях «Мозговое кровообращение при опухолях полушарий головного мозга» (1972), «Сосудистая нейрохирургия» (1990), «Спинальные сосудистые опухоли и мальформации» (2002), а також нейроонкології, розкриті у багатьох монографіях: «Метастатические опухоли головного мозга» (1973), «Опухоли зрительного бугра и подкорковых узлов головного мозга» (1977), «Краниоорбитальные опухоли» (1988), «Справочник по онкологии. Опухоли центральной нервной системы» (2000), «Глиомы головного мозга» (2007).

Академік Ю.П. Зозуля є координатором розробок хірургічного лікування наслідків запальних процесів та аномалій розвитку головного та спинного мозку, больових спондилогенних синдромів, ураження черепних нервів. Для лікування патології нервової системи ефективно застосовуються сучасні мікрохірургічні технології, методи лазерної, внутрішньосудинної, ендоскопічної, стереотаксичної нейрохірургії, а також комбіновані методи лікування з застосуванням гормональних, хіміотерапевтичних, імунологічних та протипольових засобів. Наукові дослідження за цими напрямками знайшли відображення в багатьох монографіях: «Антиоксидантні властивості природних сполук в умовах впливу іонізуючого випромінювання» (2001), «Нейрогенная дифференцировка стволовых клеток» (2005), «Хирургическое лечение нейрокомпрессионных пояснично-крестцовых болевых синдромов» (2006).

У 1996 р. за велику організаційну роботу і цикл праць з впровадження нових методів діагностики та мікрохірургічного лікування пошкоджень периферійної нервової системи Ю.П.Зозуля удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки, у 2001 р. за цикл робіт з розробки та використання лікворо-

шунтувальних систем вдруге удостоєний цієї премії. У 1999 р. за цикл робіт, присвячених вивченню окисно-відновних та антиоксидантних процесів при ураженні центральної нервової системи Президією НАН України Ю.П.Зозулі присуджено премію ім.О.О.Богомольца.

Юрію Панасовичу притаманні новаторський підхід, вміння передбачати, знаходити й впроваджувати все найновіше в світі в галузі нейронаук. Це стосується як наукових розробок, так і практичних технологій. Слід відзначити його постійне намагання придбати для Інституту та встановити найсучасніше діагностичне і нейрохірургічне обладнання. Завдяки цьому сьогодні в Інституті працюють: найсучасніші комп'ютерний та магніторезонансний томографи, ангиографічний комплекс, однофотонний емісійний комп'ютерний томограф, апарати ультразвукової доплерографії, лінійний прискорювач «Трилоджи».

Продовжуючи роботу академіка А.І. Арутюнова та академіка А.П. Ромоданова, Ю.П. Зозуля очолив і вдосконалює українську нейрохірургічну школу, а свій багатий науковий і практичний досвід щедро передає своїм учням. Підсумком багаторічної роботи Юрія Панасовича є підготовка 29 кандидатів та 22 докторів наук. Саме тут розкрився талант Ю.П.Зозулі як наукового керівника, вченого, педагога, який залучає найкращі, найсучасніші досягнення медико-біологічних наук для розкриття механізмів перебігу патологічних процесів у нервовій системі і подальшого розв'язання проблем нейрохірургії. Серед дисертаційних робіт, якими керував Ю.П.Зозуля, 26 — присвячені проблемам нейроонкології, 16 — судинній патології, 2 — впливу іонізуючої радіації на нервову систему, 5 — патології хребта і спинного мозку та периферійної нервової системи.

Юрій Панасович Зозуля — автор 669 наукових робіт, в тому числі 26 монографій і книг, 50 авторських свідоцтв.

Життя і діяльність Юрія Панасовича Зозулі нерозривно пов'язані з Національною академією медичних наук України, яка була створена Указом Президента України 20 лютого 1993 р. На посаді віцепрезидента НАМН України (1993–2011 рр.) повною мірою розкрився непересічний організаторський талант Ю.П.Зозулі. Він бере участь в організації всіх видів діяльності НАМН України, насамперед, наукової. Ю.П.Зозуля є незмінним головою Наукової ради з клінічної медицини при Президії НАМН України. Як керівник ради він завжди створює під час засідання ділову, вимогливу, і, разом з тим, доброзичливу творчу атмосферу, що дозволяє вирішувати складні питання, пов'язані з плануванням наукових робіт, приймати виважене рішення під час обговорення результатів діяльності наукових установ. Адже, мова йде про роботу 23 інститутів, треба вислухати всіх доповідачів і зробити об'єктивний аналіз науково-дослідних робіт. Юрій Панасович все це завжди робить безпомилково, з притаманними йому глибиною й елегантністю.

Юрій Панасович Зозуля є також головою комісії НАМН України з атестації кадрів лікарів. Це ще один вид діяльності, де не можна помилятися, бо від цього залежить доля конкретної людини. Юрій Панасович дуже уважно ставиться до своїх молодших колег, яких він атестує, а вони, в свою чергу, пишуться тим, що їм довелося спілкуватися з одним з найбільш визначних вчених-нейрохірургів.

З часу заснування щорічних академічних премій НАМН України в галузі профілактичної, клінічної та теоретичної медицини Юрій Панасович очолює експертну комісію з присудження премії в галузі клінічної медицини. Члени комісії завжди відзначають високу

принциповість свого голови під час обговорення робіт, що подаються на конкурс.

Не менш важливою є робота Ю.П.Зозулі як голови експертної комісії, яка щороку визначає найкращі науково-дослідні роботи, виконані в наукових установах Академії. Глибока обізнаність Юрія Панасовича в різних галузях теоретичної та клінічної медицини дозволяє йому легко орієнтуватися в складних проблемах, висвітлених у наукових роботах різного профілю, виявити їх слабкі й сильні сторони, оцінити новизну та оригінальність.

Важливим розділом діяльності Ю.П.Зозулі є його постійна державна і громадська робота. Він член Експертної ради з питань науки та науково-технічної політики при Кабінеті Міністрів України, член Науково-технічної ради Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій, член Вищої експертної ради Міністерства освіти і науки, член координаційної ради з напрямку «Новітні біотехнології, методи діагностики та лікування захворювань» при Міністерстві освіти і науки, член Президії Вченої ради Міністерства охорони здоров'я України, президент Української Асоціації Нейрохірургів, член Всесвітньої федерації і Європейської асоціації нейрохірургів, Почесний член Асоціації нейрохірургів Російської Федерації, головний редактор «Українського нейрохірургічного журналу», член редколегії «Журналу Академії медичних наук», ще 10 вітчизняних та зарубіжних наукових медичних журналів, у тому числі «Вопросы нейрохирургии».

Ю.П.Зозулі присвоєне звання Заслужений діяч науки і техніки України (1978 р.), він нагороджений 3 орденами і 5 медалями, Почесними грамотами Президії Верховної Ради України (1982, 2005), Відзнакою НАН України "За наукові досягнення" (2007).

Ю.П.Зозуля постійно проводить велику науково-організаційну роботу з планування та координації наукових досліджень як голова Проблемної комісії МОЗ та НАМН України «Нейрохірургія».

Юрій Панасович став першим президентом Української Асоціації Нейрохірургів, яка об'єднує нейрохірургів України та представників суміжних професій і авторитет якої зростає з кожним роком. Українська Асоціація Нейрохірургів прийнята до Європейської асоціації та Всесвітньої федерації нейрохірургічних товариств, а Юрій Панасович входить до складу Виконавчого Комітету цих асоціацій. Як президент Української Асоціації Нейрохірургів він прикладає багато зусиль для підняття рівня та авторитету цієї організації.

Юрій Панасович Зозуля — людина високої культури, енциклопедичних знань, відточеного до філігранності практичного хірургічного вміння. Його характеризують висока працездатність, принциповість, вимогливе ставлення до себе і свого оточення.

Ю.П.Зозулі притаманні доброта, уважне й доброзичливе ставлення до людей, незалежно від їх соціального стану та характеру, прагнення стати в нагоді всім, хто потребує його допомоги.

Визнаний лідер українських нейрохірургів, академік Ю.П.Зозуля зустрічає свій ювілей за повної фізичної, професійної і творчої активності.

З нагоди ювілею колектив Державної установи «Інститут нейрохірургії ім. акад. А.П. Ромоданова НАМН України», нейрохірурги України та наукова громадськість від усього серця вітають Юрія Панасовича, бажають йому міцного здоров'я, творчого довголіття, наснаги